

BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA BELGE KAVRAMI

DOCUMENT CONCEPT IN DOCUMENT FORGERY PENALTIES

Cem Alper AKDOĞAN¹

Öz

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'nin İkinci Kitap Üçüncü Kısım Dördüncü Bölümde “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” başlığı altında sahtecilik suçları düzenlenmiştir. Sahtecilik suçlarında amaçlanan bireyler tarafından doğru olarak kabul edilen ve içeriğine güven duyulan belgeler kullanılarak diğer kişilerin ve kurumların aldatılmasının cezalandırılmasıdır. Bu suç türünde korunan hukuki yarar, kamu güvenidir. Sahtecilik suçlarını kavrayabilmek için, belge kavramının tanımlanması önemlidir. Belge, taşınabilecek durumda ve dayanaklı bir cismin üzerine yazılan, düzenleyen kişinin belirlenebilir olduğu, hukuken değeri bulunan bir irade açıklamasını veya olayı ispatlamaya olanaklı yazıdır. Belge türleri ise özel belge, resmî belge ve resmî belge kuvvetinde kabul edilen belgelerdir. Resmî belge olabilmesi için, belgeyi düzenleyen kişinin, memur olması ve belgenin, kamu görevlisinin görevi kapsamında düzenlenmiş olması gerekmektedir. Sahtecilik suçlarında resmî belge kuvvetinde kabul edilen belgeler Türk Ceza Kanunu'nda gösterilmiştir. Özel belge ise, resmî belge ve resmî belge kuvvetinde kabul edilen belgeler dışındaki belgelerdir.

Anahtar Kelimeler : Belge, Sahtecilik, Resmî Belge, Özel Belge, Memur

Jel Kodlar : K10,K14

Abstract

The Fourth Section of the Third Part of the Second Book of the Turkish Penal Code (TPC), act number 5237 regulates forgery under the title “Crimes Against Public Trust”. The aim of crimes of forgery is to punish other people and institutions by using documents that are accepted as true by individuals and whose content is trusted. The legal benefit protected in this type of crime is public trust. In order to comprehend fraud crimes, it is significant to define the term of document which is subject to forgery. The document is a text that is able to prove an argument, declaration or incident that is legally valuable and that the organizer can be identified, written on a movable and durable object. Document types, on the other hand, are official documents, private documents and documents accepted by the official force. In order to refer to the official document, it must be issued by public officer and the document must be issued within the scope of the public official's task. The documents supposed to be as official documents in fraud crimes are regulated in the Turkish Penal Code. The private document is the documents other than the official document and the documents supposed to be official document force.

Key Words : Document, Forgery, Official Document, Private Document, Public Officer

Jel Classification : K10,K14

¹ Hakim, Gerede Adliyesi, e-posta: cernalperakdogan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0947-1066

GİRİŞ

Gerek tüzel kişiler gerekse de gerçek kişiler işlemlerini genel olarak yazılı belgeler ile yapmaktadır. Yazılı belgeler kamu kurum ve kuruluşlarında, özel kuruluşlarda ve yargı makamlarında ispat aracı olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda özellikle resmî belgeler ispat vasıtası niteliğinde kullanıldığından, kişiler veya kurumlar tarafından sahteleri üretilerek hakkı olmadığı halde lehlerine fayda sağlanmaya çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra belgede sahtecilik sadece resmî belgelerde değil kişilerin kendi aralarında kullandıkları belgelerde de yapılabilmekte olup bu eylem ise özel belgede sahtecilik suçunu oluşturmaktadır. Resmî belgede sahteciliğin, sahte pasaport ile yurt dışına çıkmak, sahte noter belgeleri hazırlayarak lehine ispat vasıtası olarak kullanmak, sahte diploma ile işe girmek gibi yaygın örnekleri mevcuttur. Özel belgede sahtecilik suçunda ise kişi veya tüzel kişilik hakkında borç doğurucu belge düzenlenmesi, sahte isimle mektup oluşturularak şikâyet edilmesi gibi örnekler verilebilecektir.

Sahtecilik suçuna konu belgeler resmî belge, özel belge ve resmî belge hükmünde belge olarak üçe ayrılmaktadır. Resmî belgede sahtecilik suçu için öngörülen ceza miktarı ile özel belgede sahtecilik suçu için belirlenen ceza miktarı farklı olduğundan ve yargılaması farklı mahkemelerde yapıldığından hangi belgenin resmi hangisinin ise özel belge olduğunun ayırt edilmesi gerekmektedir. Ancak bu her zaman kolay olmamaktadır. Mahkemeler, belgeleri değerlendirirken Yargıtay içtihatları, belgenin değeri ve belgeye taraflarca verilen önem gibi kriterleri kullanmaktalarsa da uygulamada birlik olduğu söylenemeyecektir.

Çalışmamızda genel olarak belgede sahtecilikten bahsedildikten sonra belge kavramına değinip bu konuda doktrindeki görüşler ve Yargıtay içtihatlarından bahsedilerek hangi belgelerin resmî belge hangilerinin ise özel belge olabileceği ortaya konulmaya çalışılacak ve öneriler geliştirilecektir.

1. GENEL OLARAK SAHTECİLİK KAVRAMI

Sahteciliğin (sahtekârlık) sözlük anlamı; “*sahte işler yapma, düzmecilik, sahtecilik*” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2011:2010). Sahtecilik, gerçeği olduğundan farklı gösterme, olmayan bir şeyi olmuş gibi gösterme veya farklı bir deyişle yalan veya hile içeren, davranışlardır (Kaylan, 2020:7).

Sahtekârlık terimi, öğretilerde geniş ve dar manada ikiye ayrılmıştır. Geniş anlamıyla sahtekârlık, hile kavramı ile özdeş tutulmuştur (Gökçen, 2016:206). Başka bir ifadeyle, suçun işlenmesi için yalan, hile veya desisenin kullanıldığı, hazırlanan sahte belge ile lehlerine menfaat elde edilen veya kamu menfaatinin zedelendiği suçlar sahtekârlık suçu olarak tanımlanmıştır (Tezcan vd, 2018:933). Diğer bir tabirle geniş manasıyla sahtekârlık, farklı suçları işlemek için kullanılan bir araçtır. Fakat tanımdaki sorun, her yalan ve hile sonucu elde edilebilecek menfaat ile yalan veya hilenin zedelediği değerlerin farklı olmasıdır. Bu nedenle, dar anlamda sahtecilik terimi ileri sürülmüştür. Erman, dar anlamda sahteciliği, bir hukuki ilişki veya durumu ispatlayan veya bireylerin gerçeklik ve

doğruluklarına inandıkları ya da günlük yaşamın devam etmesi amacıyla güven duydukları şeylere ilişkin yapılan hileler şeklinde tanımlamıştır (Erman, 1981:1-6).

Toplumun doğru olduğuna güven duymak zorunda olduğu hususlarda sahtecilik fiili gerçekleştiği anda, başkaca bir sonuca gerek kalmadan bu güven zedelenecek olup, bu durumda sahtecilik araç değil amaca dönüşmektedir. Örnek olarak, dolandırıcılık suçlarında hile ve aldatma ön plana çıktığı için, geniş anlamda sahtecilik suçu olarak tanımlanırken, resmi veya özel belgede sahtecilik suçlarında ise üzerinde kamu güveni olan belgeler bulunduğu için dar anlamda sahtecilik suçundan bahsedilecektir. Kamu güveni, toplumda doğruluğundan herkesin emin olduğu toplumsal hak veya menfaattir (Erman, 1981:9, Taşdemir, 2013:22). Bu nedenledir ki, belgede sahtecilik suçlarında korunan hukuki değer kamu güvenidir. Kamu güveni ise ülkenin hukuk sisteminin, herhangi bir hukuksal olayı ispatlama imkânı verdiği şeylerle doğruluk ve gerçekliğine herkes tarafından inanılmasını öngördüğü şekil, emare, iz, işaret ve simgenin sahtecilikten korunmalarını görmek ve bilmek şeklinde oluşan genel, sürekli bir toplumsal hak olarak ortaya çıkar (Özbek vd., 2017:758). Ayrıca bu kavram, hukuk düzeninin bir hak veya olguyu kanıtlama yeteneği bulunan evrakın, hukuk düzeni içinde kamu güveni terimi kapsamında muhafazasının amaçlanması şeklinde ifade edilmiştir.

Çalışmamızda belgede sahtecilik suçlarında hukuki yarardan bahsedildikten sonra, belgede sahtecilik suçlarının temelini oluşturan belge kavramına nelerin dâhil olduğu, teknolojiye yaşanan değişimlerin belge kavramına katkıları, uygulamada yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinden bahsedilecektir.

2. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ YARAR

Resmi ve özel belgede sahtecilik suçları, 12/10/2004 tarih 25611 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204 ilâ 212. maddelerinde düzenlenmiştir. Öğretide bir görüş belge sahteciliği suçlarında korunan hukuki yararın, yasa koyucunun fiili suç şeklinde tanımlamasına neden olan soyut menfaat olduğunu ifade etmiştir (Özbek vd., 2017:141-142). Bir diğer görüşe göre bu suçlarda korunan hukuki menfaat, kamu güvenidir (Güngör, 2010:22-23). Bu suçlarda korunan hukuki yararın, özel mülkiyet ya da devlet idaresi olduğu yönünde görüşler de bulunmaktadır (Gökçen, 2018:144-145). Yargıtay'da, çeşitli kararlarında belgede sahtecilik suçlarında korunan hukuki yararın kamu güveni olduğunu belirtmiştir².

Bireyler belgenin gerçek ve doğru olduğuna güvendiğinden bu belgenin sahte çıkması halinde duydukları güven sarsılacağından, belgenin kullanıldığı ya da kullanılmak üzere düzenlendiği resmi işlemin ilgilileri ya da hukuki ilişkinin tarafları da belgenin sahte olması dolayısıyla zarar

² "...Sahtecilik suçlarının hukuki konusu kamunun güveni olup, belgelerin gerçeğe aykırı düzenlenmesi, gerçek bir belgeye eklemeler yapılması, tamamen veya kısmen değiştirilmesi eylemlerinin kamu güvenini sarstığı kabul edilerek yaptırma bağlanmıştır..." Yargıtay CGK T.10.06.2014, E.2012/6-1336, K.2014/323 www.lexpera.com.tr (04.04.2021).

göreceklendir. Ancak esas olan kamu güveninin sarsılmasıdır (Kaylan, 2020:8). Katıldığımız görüşe göre, bu suçlarda öncelikli olarak korunacak hukuki yarar, kamu güvenidir (Artuk vd., 2021:676, Gökçen, 2018:94). Zira belgede sahtecilik eylemleri genellikle kamu kurumlarına karşı yapılmakta, kamunun sahte belge ile yaptığı işleme güvenmek zorunda olan başka kişiler de eylemden zarar görmektedir. Sahte diploması olan bir doktoru çalıştıran Sağlık Bakanlığı eylemin mağduru olmakla birlikte asıl mağdur olacak taraflar ise doktor olmayan bir kişiye muayene olarak eyleminden zarar gören vatandaşlar olacaktır. Bu nedenle belgede sahtecilik eylemlerinden korunması gereken hukuki yarar kamunun güveni olmalıdır.

Sahtecilik suçunun failinin kastı, kamu güveninin ihlali değil, haksız bir fayda veya menfaat temin etmektir. Ancak fail sahtecilik suçlarında kamu güvenini ihlal etmek ve haksız yarar sağlamak gibi birden fazla çıkar veya faydaya zarar vermiş olmaktır. Bu nedenle de Kanun koyucu bu suçları, “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” başlığında düzenlemiştir (Toroslu, 2018:210). Ayrıca TCK m.211 uyarınca taraflar arasında bir hukuki ilişkiye dair alacak-borç durumunun kanıtlanması yahut bir gerçeğe ilişkin belge oluşturulması amaçlanarak yapılsa dahi, sahtecilik yapılması halinin suç olarak cezalandırılmış olması, yasa koyucunun kamu güveni kavramına önem verdiğini açık bir şekilde göstermektedir.

3. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNUN UNSURLARI

3.1. Suçun Faili

TCK m.204/1’de düzenlenen resmî belgede sahtecilik suçunun faili herkes olabilecektir. Bu suçun faili için kamu görevlisi, sivil ayrımı yapılmamıştır. Bununla birlikte TCK m.204/2 de suçun faili sadece görevi gereği resmî belgeyi düzenleme yetkisi olan kamu görevlisidir (Gökmen, 2019:44). Bu durumda fail kamu görevlisi olmakla birlikte düzenlenen belgeyi görevi gereği düzenleme yetkisi bulunmamakta ise işlediği suç TCK m.204/1 maddesindeki suçu oluşturacaktır (Toroslu, 2018:212).

TCK’nın m.201/2 hükmünde ise sahtecilik yapan failin doktor, hemşire, diş hekimi, ebe gibi sağlık görevlisi olması ve hazırladığı belgenin, kamunun ya da üçüncü kişilerin zararına bir sonuç doğurma niteliği taşıması gerekmektedir (Yüksektepe, 2018:46). Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus belgeyi düzenleyen sağlık görevlisinin kamu görevlisi olmaması yani özel sektör sağlık görevlisi olmasıdır. Zira kamu sağlık görevlisi ise TCK’nın m.204/2’ndeki suçun faili olacaktır.

Belgede sahtecilik suçlarının önemli faili konumundaki kamu görevlisi, TCK m.6’da; “...*kamu görevlisi* deyiminden; *kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, geçici veya süreli olarak katılan kişi...*” şeklinde tanımlanmıştır.

3.2. Suçun Mağduru

Belgede sahtecilik suçlarında mağdurun belirlenmesi, davaya katılma ve sanığa TCK m.43’de ifade edilen teselsül hükümlerinin uygulanıp uygulanmaması açısından önemlidir. Bu anlamda suçun

mağdurunun her olayın özelliğine göre belirlenmek durumundadır. Belgede sahtecilik suçlarında korunan hukuki yarar kamu güvenidir. Bu durumda genel anlamda suçun mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamı olduğu söylenebilir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’da resmî belgede sahtecilik suçlarının mağdurunun kamu olduğuna, bu suçtan maddi veya manevi olarak zarar gören kişinin ise suçtan zarar gören olabileceğini ifade etmiştir³. Bununla birlikte suçun işleniş şekline ve muhatabına göre belgede sahtecilik suçlarının belirli kişiler olma durumu da bulunmaktadır (Gökmen, 2019:50).

Suçun mağdurunun belirlenmesi, mağdurun davaya müdahil olup olmamasını etkileyebilecek bir durumdur. Suç, her ne kadar kamuya karşı işlense de hazırlanan belgenin içeriğinden kişiler veya kurumlar zarar görebilmektedirler. Sahte diploma ile işe girilen kurum, sahte resmî belgenin mağduru konumunda olup davaya suçtan zarar gören olarak katılabilecektir. Bu kapsamda Yargıtay 11. Ceza Dairesi bir kararında sanığın Hacettepe Üniversitesinden aldığı ders notlarını, değiştirerek oluşturduğu belgeyi ODTÜ Rektörlüğüne sunması nedeniyle ODTÜ Rektörlüğünün kamu davasına katılma hakkı olduğuna karar vermiştir⁴. Yargıtay kararlarına göre sahtecilik suçunun mağduru, suçun maddi unsurunun hedef aldığı kişidir. Bu kapsamda trafik sigorta poliçelerindeki sahtecilikte sigorta şirketinin, adına belge düzenlenen kişilerin, posta dağıtıcısının gönderilen belgeyi teslim etmediği halde teslim etmiş gibi gösteren belge düzenlemesi halinde belgenin ilgili kişisi suçun doğrudan zarar göreni olduğundan katılma hakkı olduğuna karar verilmiştir⁵.

4. BELGE KAVRAMI

Sahtecilik suçunun konusunu, tehlike veya zarar gören eşya veya kişi oluşturmaktadır. Sahtecilik suçlarını anlayabilmek için suçun maddi konusu olan belge kavramının tanımlanması önemlidir.

04/02/2011 tarih ve 27836 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 199. maddesinde belge; “*Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.*” şeklinde tanımlanmıştır⁶. Belge kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından “*Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim vb., vesika, doküman*” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2011:299). Öğretide ise belge kavramına ilişkin olarak pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımların farklılaşmasının temel nedeni, TCK’da belge tanımının bulunmaması ve dolayısıyla bu tanımın yapılmasının yargı uygulamaları ve doktrine bırakılmış olmasıdır (Tezcan vd., 2018:691). Kanaatimizce bu tanımın yapılmamış olması doğrudur. Zira kanun koyucunun öngörmediği bir belgenin ortaya çıkması veya

³ Yargıtay CGK T.22.04.2014, E.2013/11-397, K.2014/202 www.lexpera.com.tr (04.04.2021).

⁴ Yargıtay 11.C.D. T.21.05.2014, E.2014/6407, K.2014/9784 www.lexpera.com.tr (05.04.2021).

⁵ Yargıtay 11.C.D. T.11.03.2020, E.2019/3234, K.2020/5643 www.lexpera.com.tr (05.04.2021).

⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6100&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (12.04.2022).

günümüzde tartışılan elektronik belgeler gibi yeni belge türlerinin ortaya çıkması halinde kanunda bir tanım yapılmış olsa yetersiz kalabilecektir⁷.

Öğretide ve yargı kararlarında belge kavramı, farklı şekillerde ifade edilmiştir.

Gökçen'e göre belge; olayları nakletmeye yarayan ya da bir irade beyanı içeren, belirli bir kişinin oluşturduğu ve dayanıklı bir yere yazılan yazılardır (Gökçen, 2018:47).

Soyaslan ise belgenin, bir kişinin yazdığı belli olan ve birtakım olguları açığa çıkaran irade açıklaması olduğunu ifade etmiştir (Soyaslan, 2010:496).

Malkoç ise belgeyi, kanıt oluşturabilme vasfı bulunan, bir kimliğe sahip olan, hukuken sonuç doğurabilecek, taşınabilir yazı şeklinde tanımlamıştır (Malkoç, 1990:19-23).

Koca ve Üzülmüş ise belgeyi, hukuki anlamda önemli olan ve belirli bir kişinin yaptığı açıklamanın ispatı açısından somutlaştırdığı yazılı kâğıt olarak ifade etmiştir (Koca ve Üzülmüş, 2020:673).

Öğretide bir görüş ise belgeyi, hukuki bakımdan kıymet taşıyan ve onu oluşturan kişinin belirli bir açıklamasını barındıran yazı kesiti şeklinde tanımlamıştır.

Yargıtay ise yerleşik içtihatlarında belgeyi, taşınabilir eşya üzerine işlenen, hukuki anlamda hüküm ifade eden bir olay veya olguyu kanıtlamaya yarayan yazı şeklinde ifade etmektedir⁸.

Tüm bu tanımlardan anlaşılacağı üzere belge, taşınabilecek durumda ve dayanıklı bir cismin üzerine yazılan, düzenleyen kişinin belirlenebilir olduğu, hukuki değeri olan bir ifadeyi, irade beyanını veya olayı ispatlamaya elverişli yazıyı içeren kâğıt veya elektronik ortamdaki veri şeklinde tanımlanabilecektir.

Ceza yargılamalarında fotoğraf, film, kamera kaydı ve benzeri maddeler delil olabilselerde, belgenin tüm unsurlarını taşımadıklarından sahtecilik suçlarının konusunu oluşturamaz (Güngör, 2010:34).

Ayrıca doktrindeki ifadeler ve sahtecilik suçunun madde gerekçesine göre belgenin üç unsuru bulunmaktadır. Bu unsurlara göre, belge yazılı olmalı, anlaşılabilir bir irade beyanını göstermeli ve düzenleyen kişi tespit edilebilir olmalıdır (Gökçen, 2018:51).

4.1. Belgenin Unsurları

Belge kavramı TCK'da tanımlanmamıştır. Adalet Alt Komisyonunda, TCK görüşmelerinde bu konu ele alınmışsa da Kanunda yapılacak tanımlamanın ileride uygulamada soruna yol açabileceği düşüncesiyle tanım yapılmasından vazgeçilmiştir (Arslan, 2016:33).

⁷ Sahtecilik suçlarında elektronik belge kavramı için bkz. (Gözel, 2015:143-201).

⁸ Yargıtay 11.C.D. T.31.05.2018, E.2016/10237, K.2018/5225 www.yargitay.gov.tr (22.3.2020).

Kanun koyucu mülga TCK’da “varaka” ve “evrak” tabirlerini kullanmışken, 5237 sayılı TCK’da bunun yerine belge kavramını tercih etmiştir.

765 sayılı mülga TCK’da kullanılan varak kavramının sözlük anlamı yazılı kâğıt olup, belge ise varak kavramını da içeren daha kapsamlı bir kavramdır. Kanun koyucunun terim değişikliği ile bu kavramı Türkçeleştirdiği görülmektedir. Ancak belge kavramı lâfzî yorumlandığında kanunun kapsamı genişleyebilecektir (Doğan, 2010:52).

TCK’nın “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” başlıklı Dördüncü Bölümünün 197 ila 212. maddelerinde yer alan suçların tamamında, suç konularının fiziki evrak olan belgelerden oluştuğu görülmektedir. TCK m.204 gerekçesinden de anlaşılacağı üzere belge, yazılı kâğıt olmalı ve yazılı kâğıt özelliği taşımayan eşyanın belge niteliği kapsamında olmadığı açıkça ifade edilmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu’na⁹ göre ise belge, belli bir hukuki ilişki veya olayı gösteren, hukuken netice doğurmaya elverişli bir irade açıklamasını barındıran ve düzenleyeni belli olan yazılı evraktır.

Yine TCK’nın 204. maddesinin gerekçesine göre, kâğıt üzerinde yer alan yazının, okunduğunda anlaşılabilir olması, bir irade beyanı içermesi ve yazının belirli bir şahsa yahut şahıslara atfedilebilir olması gerekir¹⁰.

TCK m.204 hükmünün gerekçesi incelendiğinde belgenin şu unsurları taşıması gerekmektedir:

- Belgenin yazılı bir irade beyanı içermesi gerekmektedir.
- Belge üzerindeki yazının hukuki bir değerinin veya hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.
- Belgede bulunan yazılı irade beyanının gerçek kişi veya kişilere izafe edilebilmesi gerekir.
- Belgenin kağıt veya levha benzeri ispat kabiliyeti olan maddeler aracılığıyla meydana getirilmesi gerekir (Pancaroğlu, 2019:54).

4.1.1. Yazılılık

Yazının kelime anlamı; “*düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi*”dir (Türk Dil Kurumu, 2011:2559).

Belgeden söz edebilmek için ilk olarak yazılılık koşulunun bulunması zorunludur. Bir irade açıklaması veya bir olayın aktarımının, bunu kayıt altına almaya elverişli harfler veya araçlarla ifade edilmesi, yazı olarak tanımlanmıştır (Doğan, 2010:55). Yazı, okunabilir olmalıdır. Dolayısıyla fiziken okunması mümkün olmayan bir yazılı kâğıt, belge olamayacaktır (Gökcan, 2010:211).

⁹ Yargıtay CGK T.24.01.2017, E.2016/1065, K.2017/27, www.yargitay.gov.tr (22.3.2020).

¹⁰ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete Tarihi 12.10.2004, Resmi Gazete Sayısı 25611 m.204 gerekçesi s.244.

Belge yazılı olmalıdır; fakat her yazının ise belge niteliğinde kabul edilmesi mümkün değildir. Bir kişinin diğerine yazdığı mektubun veya hukuken anlam ifade etmeyen yazıların yer aldığı kâğıt veya dijital verilerin belgede sahtecilik anlamında değer taşımayacağı açıktır. Öte yandan belge, yazıdan daha geniş bir kavramdır. Örneğin güvenlik kamerası kayıtları, video kaydı, kan lekesi, fotoğraf ve resim ceza hukukunda delil kabul edilse bile, yazılı olmadıkları için sahtecilik suçunun konusu oluşturmayacaklardır (Güngör, 2010:34, Doğan, 2010:54). İstisnai olarak kimlik belgesi gibi belgelerin üstünde, yazı haricinde örneğin fotoğrafta değişiklik yapılması halinde, belgede sahtecilik suçu işlenebilir.

Belgede kullanılan dilin bir önemi yoktur. Fakat en önemli koşul, yazının içeriğinin anlaşılabilir olmasıdır. Bununla birlikte görme engellilerin kullandığı kabartmalardan oluşan alfabe kullanılarak belgenin oluşturulabileceği doktrinde çoğunlukla kabul edilmektedir (Artuk vd., 2021:649). Aynı şekilde elektronik imza ile imzalanmış bir yazının da sahteciliğe konu olabileceği için belge kapsamında değerlendirileceği Yargıtay tarafından kabul edilmiştir¹¹.

Yazılılık koşulunun oluşabilmesi için bazı şartlar bir arada bulunmalıdır. Bu şartlar; yazının bir dilde yazılmış olması, yazının işlenebilir bir yüzeye kaydedilmesi ve okunabilir olmasıdır (Gökcan, 2010:212)¹². Yazının tükenmez kalem, kurşun kalem¹³ ya da bilgisayarla yazılması önemli olmayıp, yazının anlaşılabilir, gözle görülebilir ve okunabilir olması önemlidir.

Yazının yazılma şekli, belgeyi oluşturan unsurlardan biri olsa da, bu yazının işlenebilir bir cisme kaydedilmesi de önemlidir (Gökcan, 2009:96). TCK 204. madde gerekçesinde belge, yazılı kâğıt olarak tanımlanmışsa da, aynı gerekçede metal levhaya yazı yazılması durumunda da belge oluşmuştur¹⁴. Bu kapsamda Yargıtay'da, belgenin varlığının kabulü için yazılı kâğıdın zorunlu unsur olmadığına, bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de diğer unsurlar varsa belgeden söz edilebileceğine, araç plakalarının da bu anlamda resmi belge kabul edileceğine karar vermiştir¹⁵. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus belge niteliğindeki şeyin içeriğinde bulunan yazının bir süre kalıcı nitelikte olmasının gerekmesidir. Zira yazı kısa sürede silinebildiği takdirde kalıcılık oluşmayacak, ispat gücü ortadan kalkacaktır (Turan, 2019:6).

Doktrinde ağırlıklı görüş, kâğıt veya metal levha haricinde, yazının yazıldığı cismin dayanıklı olması, yazının kısa zamanda silinebilecek bir cisim olmaması ve taşınabilir olması belgenin oluşması

¹¹ Yargıtay 11.C.D. T.11.09.2017, E.2016/7890, K.2017/3125 www.lexpera.com.tr (11.04.2020).

¹² 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete Tarihi 12.10.2004, Resmi Gazete Sayısı 25611 m.204 gerekçesinde resmi belgeler arasında araç plakaları da sayılmıştır.

¹³ Kurşun kalem kullanılan yazı, belge vasfı taşıyabilir bkz. (Soyaslan, 2010:486).

¹⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete Tarihi 12.10.2004, Resmi Gazete Sayısı 25611 m.204 gerekçesi s.244.

¹⁵ Yargıtay 21.C.D. T.02.07.2015, E.2015/1679, K.2015/2637 www.lexpera.com.tr (04.04.2020).

için yeterlidir (Gökçen, 2018:48)¹⁶. Bu çerçevede bakıldığında kanaatimizce duvar, mezar taşları veya otobüslerin üzerine yazılan yazıların belge niteliğinde olmaması gerekmektedir.

Burada ifade edilmesi gereken bir husus da bir şeyin belge sayılması için taşınabilir olup olmamasının önemli olup olmadığıdır. Bu konuda doktrindeki bir görüşe göre taşınabilir olmayan şeylerin üzerine yazılan yazılar, belge niteliğini taşıyacak değerde ifadeler içermekte ise belge sayılabilecektir (Artuk vd., 2021:651). Farklı görüşü savunanlar ise belgenin, belgede sahtecilik suçunu oluşturabilmesi için taşınabilir olması gerekmektedir (Erman, 1981:291). Bu konuda TCK m.204 gerekçesinde ise belgenin, sahtecilik suçunu oluşturması için taşınabilir olma şartı aranmamıştır¹⁷. Kanaatimizce bir şeyin sahtecilik anlamında belge sayılabilmesi için taşınabilir olması zorunlu olmamalıdır. Zira günümüz teknolojisinde dijitalleşmenin yoğunlaşması, belgelerin çoğunluğunun elektronik ortamda oluşturulması ve elektronik imza ile imzalanması ve sanal ortamın taşınabilir olmaması dikkate alındığında belge için taşınabilir olma şartı gerekmebilecektir. Nitekim bu hususunda öğretide de görüş birliği bulunmamaktadır.

Güvenli elektronik imzalarla oluşturulan yazılı belgelerin, bilgisayar içinden alınarak kâğıt ortamına aktarıldığında imzanın doğru olup olmadığı belirlenemeyeceğinden sonuç doğurmayacağı ileri sürülmüştür (Taşdemir, 2013:293-298). Ancak 23/1/2004 tarih ve 25355 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu m.5 gereğince güvenli elektronik imzanın kişinin eliyle attığı imzadan farkı olmayıp, aynı hukukî sonuçları doğurur. Bununla birlikte örneğin UYAP sisteminde güvenli e-imza ile imzalanan belgenin altında internet üzerinden kontrolü yapılabilecek bir uzantı bulunmakta olup, bu uzantı ile belgenin gerçek olup olmadığı anlaşılmaktadır. Kanaatimizce güvenli elektronik imzalarla oluşturulan belgelerde yapılan sahtecilikler TCK m.204’deki suçu oluşturacaktır¹⁸. Barkod okutmanın kolaylaştığı günümüzde, yazılı belgenin üzerine barkod eklenmesi yoluyla ve barkod okuma aletinin temin edilerek e-imzalı belgenin sahliliğine ilişkin şüpheler giderilebilecektir.

4.1.2. Hukuki Değer Taşıyan Bir İçeriğinin Olması

TCK m.204 gerekçesinde Kanun Koyucu, belgenin hukuki değer taşıması unsurunu; kâğıt üzerine işlenen yazı muhtevasının hukuken bir kıymet barındırması, hukukî bir yargı içermesi ve hukuken bir netice yaratmaya elverişli olması şeklinde ifade etmiştir¹⁹.

Belgenin yazılı olması yanında hukuken değer taşıyan, açık ve anlaşılabilir bir içeriğinin de bulunması gerekmektedir. Bunun yanı sıra belgenin hukuken bir değer taşıması için yetkili kişi veya kurumun irade açıklamasını içermesi zorunludur. Bu kapsamda, irade açıklaması içeren basılı formlar,

¹⁶ Farklı görüş için bkz. (Toroslu, 2018:227).

¹⁷ www.tbmm.gov.tr (01.03.2021).

¹⁸ Gözel’e göre güvenli elektronik imzalı olmayan elektronik belgelere ilişkin eylemler TCK m.244’teki suçu oluşturacaktır. (Gözel, 2015:196-197).

¹⁹ www.tbmm.gov.tr (11.11.2020).

kişi doldurduğu takdirde belge niteliğinde olacak, doldurmadığı sürece belge niteliğinde kabul edilemeyecektir (Özbek vd., 2017:813). Zira boş form doldurulmadığı müddetçe, herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Belgenin içeriğindeki olay ve olguların hukuki alana etki etme güçlerinin bulunması, sahtecilik suçunun oluşması için de gereklidir (Yüksektepe, 2018:43).

Belge içeriğine konu irade açıklaması, olguları ispat kuvvetine haiz olmalıdır. Belgenin içeriğine bakıldığında, bu irade beyanı gerçek manasıyla ve tamamıyla anlaşılabilir olmalıdır. Dolayısıyla belge bir irade açıklaması içermelidir ya da belgede bir olay tasvir edilmelidir. Örneğin teknik bir bilgiye ihtiyaç duyulması nedeniyle hazırlanan bilirkişi raporu bir belgedir (Gökcan, 2018:64).

Bir belgenin hukuki manada değeri, irade beyanını ispatlamak veya delil olmak olduğu için, belgenin taraflarca ve ilgililerce anlaşılabilir olması veya fikir edinebilmesi yeterli görülmektedir. Yazılma amacı, en başından beri delil oluşturmak olan kaza tutanağı, vasiyetname gibi kasti belgeler yanında, tesadüfi belge de denilen bazı belgeler, baştan değil daha sonra herhangi bir olayın delili haline gelebilmektedir (Gökcan, 2009:97).

Belge içeriğindeki “beyan iradesini” ortaya koyan ifade veya işaretlerin, belgede iradesini gösteren kişi ile doğrudan bağlantısını kuracak şekilde belgede bulunması gerektiği değerlendirilmektedir. Zira belgede gösterilen irade beyanının bizzat beyan sahibi tarafından yazılması zorunlu olmadığından, irade beyanını kapsayan yazının elverişli herhangi bir cihaz, vasıtayla kaydedilmesi mümkündür (Pancaroglu, 2019:62). Bu anlamda, irade beyanının el veya mekanik-elektronik bir cihaz aracılığıyla yazıya geçirilmiş olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, irade beyanını meydana getiren yazı veya yazı yerine geçen işaretlerin belirli bir kişiye veya kişilere atfedilebilmesi durumunda, ifade veya işaretlerin mekanik veya elektronik cihazlar aracılığıyla belgeye işlenmesi durumunda, bu durum onlara “beyan iradesi” olma özelliği kazandırmayacaktır (Yüksektepe, 2018:47).

Belge üzerindeki yazının belli kişi veya kişilere atfedilebilmesinin koşulları bulunmaktadır. Bunlardan ilki, belgede bulunan yazı veya işaretlerin belli kişiden çıktığına dair alametin belgede bulunması gerekir. Bu alamet genelde imza olarak kabul edilmektedir (Özgenç, 2021:513). İkinci olarak ise, beyan iradesini gösteren ifade veya alamet ile beyan sahibi arasında doğrudan bir illiyet bağının olması gerekmektedir. Doğrudan illiyet bağının kurulmasından amaç ise, beyan iradesinin araya bir vasıta girmeksizin belli bir kişinin fiili sonucunda meydana getirilmiş olmasıdır (Gökcan, 2009:102).

Bir ifade veya alametin “beyan iradesi” olarak kabul edilebilmesi için, onun hem fikrî olarak beyan sahibini göstermesi hem de fiilî olarak beyan sahibi gözükken kişiye doğrudan izafe edilebilir olması gerekmektedir (Pancaroglu, 2019:76). Örneğin, altında el yazılı olarak beyan sahibinin adı ve soyadını taşıyan metin ile bütünüyle bilgisayarda elektronik veriler aracılığıyla hazırlanan ve yine beyan sahibinin adı ve soyadını taşıyan “Word” metni (metnin çıktığı hâli) eşdeğer değildir. Her ne

kadar, iki metinde yer alan kişinin adı ve soyadı beyan iradesini fikrî olarak gösterme özelliğine sahipse de elektronik veriler aracılığıyla oluşturulan Word metninde bulunan ad ve soyad ile beyan sahibi gözükken kişi arasında fiziksel bütünlük bulunmamakta; beyan sahibinin fiiliyle doğrudan bir irtibat mevcut değildir. Bu nedenle, irade beyanını oluşturan yazının belli kişi veya kişilere izafe edilebilmesini sağlayan ifade veya alametlerin mekanik veya elektronik cihazlar aracılığıyla belgeye dercedilmiş hâlde bulunması, onların “beyan iradesi” olmasına engel teşkil edecektir. Bu husus, irade beyanında bulunan kişinin “gerçek kişi” olması durumunda geçerlidir.

Öte yandan belgedeki irade beyanının şirket gibi tüzel kişi adına kullanıldığı durumlarda, belgenin şirkete ait olduğunu gösteren elektronik cihazlar aracılığıyla oluşturulan makbuz, fiş, e-fatura, arşiv faturası, proforma fatura üzerinde işletme adı ve işletmeye dair bilgilerin yer aldığı irade beyanı içeren yazılı belgeler “belge” olarak kabul edilebilecektir (Pancaroglu, 2019:77).

Belgenin sahtecilik suçuna konu olabilmesi için, hukuk âleminde sonuç doğurabilecek özellikte veya sonuç doğurmaya elverişli özellikte olması ve şekil şartlarını taşıması gerekir (Özbek vd., 2017:813). Şayet belge bu özellik ve şekil şartlarına sahip değilse, sahtecilik suçu oluşmaz (Gökcan, 2009:99). Örneğin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.222/2’ye göre bir tacirin usulüne uygun bir şekilde tutulmuş ticari defteri delil olarak kullanılabilir bir belgedir. Yine yazıda imzanın yer alması bir geçerlilik koşulu olarak öngörülmüş ise imzanın bulunmaması halinde bu yazı, belge niteliğine sahip olmayacaktır (Gökcan, 2018:90). Aynı şekilde üzerinde onay bulunmayan bir fotokopi veya kopya, hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmadığından belge olamayacaktır. Suret belge onaylandığı takdirde, asıl belgeyle aynı işleve sahip olur ve hukuki sonuç doğurmaya elverişli olur (Gökcan, 2009:114-115). Son olarak, ahlaka veya hukuka aykırı olduğu içeriğinden anlaşılabilen belge, hukuk düzeni açısından batıl olacağı için, hukuken sonuç doğurmaya elverişli olmayacaktır (Taşdemir, 2013:42).

Belgenin hukuki değer taşıyıp taşımadığı değerlendirilirken değinilmesi gereken hususlardan biri de “faydasız sahtecilik” kavramıdır. Hazırlanan belgenin sahte olmasına rağmen hukuken değer taşımaması, lehine düzenlenen kişi veya kurum için menfaat temin etmeye yaramaması durumunda belgede sahtecilikten hüküm kurulamayacaktır²⁰.

Bu kapsamda Yargıtay, öncelikli olarak belgelerin şekil şartları, özellikleri ve hukuki anlamda sonuç doğurmaya elverişli olup olmadığını incelemektedir. Örneğin, yasa gereği iki kişinin ortak imzası ile geçerli olabilecek yazının, yasada gösterilen kişilerden biri tarafından imzalanması halinde, anılan belgenin hukuken bir netice oluşturmadığı ve bu sebeple sahtecilik suçunun oluşmadığı kabul edilmektedir. Bu nedenle, üzerinde sahtecilik yapılan her belge, belgede sahtecilik suçu kapsamında belge olarak kabul edilemeyecektir.

²⁰ Yargıtay 11.C.D. T.12.10.2017, E.2015/4527, K. 2017/6639 www.lexpera.com.tr (24.11.2020).

4.1.3. Düzenleyenin Belli Olması

Bir yazının belge şeklinde tanımlanabilmesi için, düzenleyicisinin belli veya belirlenebilir olması gerekmektedir. Düzenleyiciyi tespit edilebilmesi için, belgenin içeriği veya belgedeki imza, mühür ve benzeri işaretler önem taşımaktadır. Grafolojik incelemeye gerek kalmaksızın, belgeyi düzenleyen kişi, belgeden açıkça anlaşılmalıdır. TCK m.204 gerekçesinde belirtildiği üzere yazıyı yazan kişinin farklı veya hayali bir isim kullanmış olmasının önemi bulunmamaktadır; çünkü en önemli nokta belgenin düzenleyicisinin tespit edilebilmesidir²¹. Yazı bir kurum veya kişiye atfedilemiyorsa, diğer bir deyişle yazının düzenleyicisi belirlenemiyorsa bu yazı belge niteliğini taşımayacaktır.

Yazının bir kişiye atfedilebilmesi için, kişinin ismi ve soy isminin kâğıda tam olarak yazılması ve bu kişinin imza atması zorunlu değildir. Kişiye özel imza veya işaret kullanılması, yazının belli bir kişi tarafından hazırlandığını belirleyen bir işaret kullanılması halinde de belge niteliğini taşıyacaktır (Cengiz, 2007:14). İmza, belgenin imza atan kişiye aidiyetini kanıtlamak için, kişinin adı yerine kullandığı, özellikleri olan çizim ve harfler aracılığıyla eliyle yaptığı bir işettir (Artuk vd., 2021:654). Soyadı Kanununun 2. maddesi ve Soyadı Nizamnamesinin 2. maddesine göre, imza atılırken öz adın ve soyadın tamamı, yalnızca soyadı veya öz adın baş harfi ve soyadın tamamının yazılması uygun olacaktır. İmza kanunlarda açıkça düzenlenmiş ise istisnaen bir araç yardımı ile de atılabilir (Güngör, 2010:37-38). Güvenli elektronik imza ise, kişinin eliyle attığı imzayla hukuken eşdeğer olup, e-imzalı belgelerdeki sahtecilikte TCK m.204 uygulanacaktır (Gözel, 2015:196-197)²².

Bununla birlikte, eğer ilgili mevzuatta belge için belirli şekil şartları öngörülmüş ise belgelerin bu şekil şartlarına uyması zorunludur. Örnek olarak imza, kambiyo senetlerinin zorunlu şekil şartlarından biridir. Yine belgede birden fazla kişinin imzasının aranması durumunda, imza eksikliği varsa belgeden bahsedilemeyecektir (Gökçen, 2018:69). Bu nedenle resmî belgede sahtecilik suçunun oluşması için suça konu eylemin gerçekleştirildiği belgenin, düzenleyenin belli olması, eğer yasal olarak taşınması gereken zorunlu unsurlar varsa bu unsurları taşınması gerekecektir. Aksi takdirde, belge olmadığı için resmi veya özel belgede sahtecilik suçu da oluşmayacaktır.

4.2. Belgenin Türleri

Belgeler; özel belge, resmî belge ve resmî belge hükmünde belgeler olarak üçe ayrılmaktadır. Bu ayırım, hükmedilecek cezaların ağırlığı yanında, sahtecilik suçlarının maddi unsurlarını oluşturan koşullar açısından yapılmaktadır.

4.2.1. Resmi Belge

²¹ www.tbmm.gov.tr (24.11.2020). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete Tarihi 12.10.2004, Resmi Gazete Sayısı 25611 m.204 gerekçesi s.244-245.

²² Karşit görüş için bkz. (Güngör, 2010:48, Taşdemir, 2013:298).

TCK m.204'ün gerekçesinde resmî belge, “*kamu görevlisinin görev gereği düzenlediği yazı*” şeklinde ifade edilmiştir²³. Öğretide bir görüşe göre resmî belge, kamu görevlisinin görevi nedeniyle yerine getirdiği fonksiyona dayanarak düzenlediği yazı olarak tanımlanmıştır (Özbek vd., 2017:834).

Bu kapsamda, resmî belgeden söz edebilmek için gerekli unsurları, belgeyi düzenleyen kişinin memur olması ve belgenin görev gereği düzenlenmiş olması şeklinde belirleyebiliriz. Doktrinde ve yargı kararlarında, her iki unsurun aynı anda var olması gerektiği ifade edilmiştir²⁴.

Yargıtay ise resmî belgeyi, memur ya da hukuki olarak yetkili bir görevlinin, görevi sebebiyle düzenlediği ve mecburi şekil şartlarını içeren belge olarak tanımlamış ve resmî belgenin unsurlarını belgenin memur tarafından düzenlenmesi, düzenleme ile memurun görevi arasında nedensellik bulunması olarak belirlemiştir²⁵. Bu durumda bir belgenin resmî belge sayılabilmesi için belgenin kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi ve kamu görevlisinin düzenlediği belge ile görevi arasında doğrudan bir bağlantının olması gereklidir (Yargıtay, 2014:13). Bu kapsamda Yargıtay, çeşitli kararlarında; sahte hazırlanan vekaletnamenin²⁶, sahte hazırlanan nüfus cüzdanı değiştirme belgesinin²⁷, sahte olarak hazırlanan haciz kaldırma müzekkeresinin²⁸ resmî belge olduğuna karar vermiştir.

Farklı bir memurun düzenlemesi gereken belgeyi, sadece aynı yerde çalışmaktan kaynaklı kolaylıkla ve yetkisi bulunmadığı halde düzenleyen kişinin eylemi, memurun belgede sahteciliği suçunu değil; normal bir şahsın resmî belgede sahteciliği suçunu oluşturmaktadır (Gökçen, 2018:85).

4.2.2. Resmi Belge Hükmünde Sayılan Belgeler

Günlük yaşamın istikrarlı olarak sürmesi amacıyla kanun koyucu, önemli gördüğü bazı belgeleri, resmî belge olmasalar da, yasayla resmi belge gibi kabul etmiştir.

Kanun koyucu TCK m.210/1'de resmî belge ile aynı değerde kabul edilen belgeleri sayarak göstermiştir. Bu maddeye göre fail; çek, bono, poliçe gibi kambiyo senetleri, tahviller, hisse senetleri veya vasiyetnameler gibi özel belgelerde sahtecilik yapması halinde resmî belgede sahtecilik suçundan cezalandırılır²⁹. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, sahte belgeyi hazırlayan kişinin doktor, diş hekimi, hemşire, eczacı gibi sağlık mesleği yürüten kişi olması halinde bu kişilerin hapis cezası ile cezalandırılacağı, bu kişilerin oluşturdukları belgeye dayanarak çıkar elde etmesi yahut kamu veya kişi

²³ www.tbmm.gov.tr (24.11.2020).

²⁴ Tezcan vd. göre bu koşulların yanında belgenin kanunlarda yer alan esas ve usullere uygun şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. (Tezcan vd., 2018:848).

²⁵ Yargıtay CGK T.14.10.2003, E.2003/232, K.2003/250 www.lexpera.com.tr (25.11.2020).

²⁶ Yargıtay 11.C.D. T.10.10.2019, E.2017/732 K.2019/2517 www.lexpera.com.tr (05.04.2021).

²⁷ Yargıtay 11.C.D. T.23.06.2014, E.2014/7074, K.2014/12490 www.lexpera.com.tr (05.04.2021).

²⁸ Yargıtay 11.C.D. T.03.05.2013, E.2012/28930, K.2013/7217 www.lexpera.com.tr (05.04.2021).

²⁹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete Tarihi 12.10.2004, Resmi Gazete Sayısı 25611 m.210 gerekçesi, www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=1308 (23.03.2020).

zararı oluşturması halinde ise, resmî belgede sahtecilik suçundan cezalandırılacağı öngörülmüştür (Gökçen, 2018:111).

TCK m.210/1’de ifade edilen belgeler özel belge niteliğinde olmasına rağmen bu belgelerde yapılan sahtecilikler de resmî belgede sahtecilik olarak kabul edilip cezalandırılmaktadır. Kanun gerekçesinde bu husus “...*ticari hayatta önemli yer tutan ve basit bir ciro ile veya buna dahi gerek kalmaksızın tedavül eden bazı evrakı daha ciddi şekilde korumak amaçlanmaktadır...*” şeklinde açıklanmıştır. Yargıtay, Türk Ticaret Kanunundaki unsurları taşıyan kambiyo senedinde yapılan sahteciliği resmi evrakta sahtecilik olarak kabul ederken³⁰, seyahat çekini ve trafik sigorta poliçesini resmî belge olarak değil özel belge olarak kabul etmiştir³¹.

4.2.3. Özel Belgeler

Özel belge, hukuki değer ifade eden bir içerik taşıyan, belirli bir kişi tarafından düzenlenen, resmî belge olmayan veya TCK 210/1. maddesinde düzenlenen resmî belge kuvvetinde sayılan belgelerden de olmayan, yazılı belgelere denilmektedir. Başka bir ifadeyle, kira sözleşmesi, faturalar gibi herhangi bir şekil şartına tabi olmayan, resmî belge yahut resmî belge kuvvetinde olmayan tüm belgeler, özel belgedir (Gökçen, 2018:106). Özel belgeyi memurun onaylaması da, bu belgeye resmi belge sıfatı kazandırmaz. Yargıtay’a göre şirket karar defterleri de özel belge olup, memur sıfatına haiz noterin bu defteri sonradan onaylanması halinde resmî belge haline dönüşmeyeceğine karar vermiştir³². Bununla birlikte kamu görevlisinin yetkisi ve görevi olmamasına rağmen düzenlediği belge de, özel belge niteliğindedir (Güngör, 2010:62).

Bir hakkı kanıtlayamayan fakat bir olayı kanıtlama gücü olan reçeteler, sigorta poliçeleri gibi belgeler de özel belge vasfındadır. Özel belgenin içeriğinden hukuka ve ahlaka aykırı olduğu anlaşıldığı takdirde batıl olacağından, hukuken sonuç doğurmaya elverişli değildir (Taşdemir, 2013:42).

4.2.4. Elektronik belge

Elektronik belge en kısa şekilde elektronik ortamda sayısal olarak kodlanmış veriler şeklinde tanımlanabilecektir (Erturgut, 2004:39, Keser, 2016:114). 3/4/2012 tarih ve 28253 sayılı Resmî

³⁰ Yargıtay 11.C.D. T.03.10.2020, E.2018/830, K.2020/5468 www.lexpera.com.tr (05.04.2021)

³¹ Yargıtay 15.C.D. T.03.06.2014, E.2012/23781, K.2014/10789 www.lexpera.com.tr (05.04.2021)

³² Yargıtay 11.C.D. T.08.02.2021, E.2019/3921, K.2021/1171 www.lexpera.com.tr (13.04.2022). Şirket Karar Defteri: Ticari Defter, Türk Ticaret Kanunu 64/1 maddesine göre her tacirin tutmakla yükümlü olduğu ticari işletmesinde alınan her türlü karar ve neticeler ile finansal durumların yer aldığı defterlerdir. Şirket Karar Defterleri de Ticari defterlerin tüzel kişi tacirler tarafından tutulması zorunlu olan ticari işletmenin çeşitli organlarının aldığı kararların yazıldığı defterdir. Ticari defterlere ilişkin 19.12.2012 tarih ve tebliğin 5.maddesi 1,2 ve 3.fikralarında tutulacak defterler şu şekilde tanımlanmıştır; (1) Gerçek veya tüzel kişi olup olmadığına bakılmaksızın her tacir yevmiye defteri, envanter defteri ve defteri kebiri tutmakla yükümlüdür. (2) Şahıs şirketleri birinci fıkrada sayılan defterlere ek olarak genel kurul toplantı ve müzakere defterini de tutarlar. (3) Birinci fıkrada sayılan defterlere ilave olarak anonim (Değişik ibare:RG22/3/2018-30368), sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ve kooperatifler pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri, limited şirketler ise pay defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri tutmak zorundadır.

Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği’nin³³ “Tanımlar” başlıklı 4 üncü maddesinin p bendinde veri; “*Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri*” şeklinde, g bendinde elektronik veri; “*Elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtları*” şeklinde, elektronik ortam terimi ise f bendinde; “*Bilişim sistemi ve bilişim ağından oluşan toplam ortamı*” şeklinde tanımlanmıştır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bilginin, bir şekilde elektronik ortama taşınması durumunda elektronik veri söz konusu olacaktır (Erturgut, 2004:29, Göksu, 2011:13, Başlar, 2016:66). 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda da belge başlığı altında elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcılarının bu Kanuna göre belge kapsamında olduğu tanımlanmıştır.

Elektronik veri bir olay olgu veya irade beyanı içererek hukuken anlamlı hale gelmesiyle elektronik belge niteliği taşıyacaktır. Bu anlamda her verinin elektronik belge olarak nitelenmesi mümkün değildir. Gerçeği yansıtan bir veri ancak ispat aracı olarak kullanılma yeteneğini haiz olup, hukuken anlamlı bir bütünlüğe sahipse elektronik belge niteliği taşıyacaktır. Elektronik belge; bilgisayar belleğinde, hard disk, USB, CD gibi veri taşıyıcılarında yer alabilecektir (Keser, 2016:114).

Elektronik belge kullanımı günümüzde pratik olmakla birlikte kâğıt belgeler kadar kolay görülebilmesi, incelenmesi için bir ekran veya ekran çıktısına ihtiyaç duyması nedeniyle bazı zorluklar içermektedir. Ayrıca elektronik verinin herkes tarafından aynı şekilde algılanabilmek için sabitlemeye gerek duymaktadır (Erturgut, 2004:30). Bu sabitleme bilgisayara bağlı bir yazıcıdan alınan çıktıyla sağlanamayabilecektir. Zira asıl belge bilgisayardadır ve yazıcıdan alınan çıktı aslının örneği ya da fotokopi niteliğindedir. Bu anlamda delil olarak değerlendirilmesi de mümkün değildir. Hatta belgenin taraflarınca ikrar edilmediğinde delil başlangıcı dahi sayılamayacaktır (Acar, 2013:152, Göksu, 2011:28).

Elektronik belgenin elektronik imza, karekot veya barkot gibi yöntemlerle belirlenmesi mümkündür. Ancak öğretilerde bu yöntemlerin de ancak elektronik ortamda güvenlik sağlayacağı fiziki çıktıları belge aslı haline getirmeyeceği ileri sürülmektedir (Erturgut, 2004:40).

SONUÇ

Sahtecilik suçlarının temel taşı olan “sahtecilik” kavramı, ticari ya da günlük hayatın devamlılığı için halkın güven duyduğu şeylere ilişkin yapılan hilelerdir. Sahtecilik teriminin odağında da, kamu güveni kavramı yer almaktadır. Kamu güveni, aynı zamanda sahtecilik suçlarında korunan hukuki yarardır.

³³ 3/4/2012 tarih ve 28253 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği 6/8/2015 tarih ve 29437 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Sahtecilik suçlarının oluşabilmesi için, belge kavramının tanımı önemli olup, belge, taşınabilecek durumda ve dayanaklı bir maddeye işlenen, düzenleyenin belirli olduğu, hukuki değeri olan bir iddia, irade açıklaması veya olayı kanıtlamaya elverişli yazıdır. Resmî belgenin oluşabilmesi için, belgeyi düzenleyenin memur olması ve belgenin görev kapsamında düzenlenmiş olması zorunludur. TCK'da sahtecilik suçlarında resmî belge kuvvetinde kabul edilen belgeler kanunda gösterilmiş olup, bu belgeler ve resmî belge dışındaki belgeler, özel belge şeklinde tanımlanmaktadır.

Öğretide ve uygulamada sahtecilik suçları açısından belgenin tanımlanmasında önemli bir sorun bulunmayıp, güvenli elektronik imzalı belgelere ilişkin olarak, bu belgelerin ispat kuvveti ve bu belgelerde sahteciliğin resmi evrakta sahtecilik olarak kabul edilmesi önem arz etmektedir. Mevcut yasal düzenlemelere göre elektronik belge olarak kabul edilen banka havalesi, elektronik sistemler üzerinden veri aktarımı gibi belgeler belgede sahtecilik suçunun maddi unsuru kabul edilmemekte ve TCK m.244'de belirtilen verileri yok etme, değiştirme suçunu oluştursa da eylemin, içerdiği irade beyanı, işaretler ve irade beyanının doğruduğu sonuç dikkate alındığında resmî belgede sahtecilik suçunu oluşturması gerekmekte olup bu konuda yasal düzenleme yapılması gerekmektedir.

Belgede sahtecilik suçlarının oluşması için özel bir kast aranmamaktadır. Bunun yanı sıra belgede sahtecilik suçları taksirle işlenebilen suçlardan değildir. Suçun meydana gelmesi için belge sayılan evrakın irade beyanı içeren ifadelerle oluşturulması kastın oluştuğu kabul edilmektedir. Özel belgede sahtecilik suçunun oluşması içinse hazırlanan belgenin kullanılması zorunludur.

Hangi belgenin sahtecilik suçunda delil olabileceği, hangi evrakın resmî belge hükmünde olduğu, hangi belgenin ise özel belge olduğu konusunda değişik uygulamalar bulunmakta ve halen bir boşluk bulunmaktadır. Belgenin, hukuki değer taşıyıp taşımadığının net bir şekilde belirlenmesi, kişileri ve kamu güveninin sağlanması açısından önemlidir. Bunun yanı sıra gelişen teknolojiye uygun şekilde üretilen dijital verilerin ne şekilde resmî belge veya özel belge sayılıp belgede sahtecilik anlamında değerlendirileceği sorununun da Yargıtay tarafından, uygulamalar da dikkate alınarak çözümlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. E., (2013) Medenî Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Arslan, M. Y., (2016) Uygulamada Sahtecilik Suçları. 1. Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., Çakır K. ve Alşahin, M. E., (2021) Ceza Hukuku: Özel Hükümler. 19. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Başlar, Y., (2016) Ceza Yargılamasında Elektronik Delil. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Cengiz, S., (2007) Evrakta Sahtecilik Suçları. Ankara: US-A Yayıncılık.

- Doğan, K., (2010) Ceza Hukukunda Belge Kavramı. Ceza Hukuku Dergisi. Cilt;5, Sayı;14, s;51-66.
- Erman, S., (1981) Ticari Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları. 4. Baskı, İstanbul: İÜ Fen Fakültesi Basım Atölyesi.
- Erturgut, M., (2004) Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Gökcan, H. T., (2009) Resmî Belgede Sahtecilik Suçu. Ankara Barosu Dergisi. Sayı;2009-3, s;93-126.
- Gökcan, H. T., (2010) Özel Belgede Sahtecilik Suçu. Ankara Barosu Dergisi. Sayı;2010-1, s;209-236.
- Gökçen, A., (2016) Belgede Sahtecilik Suçları (TCK m. 204-212). 3. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Gökçen, A., (2018) Belgede Sahtecilik Suçları. 5. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Gökmen, M. K., (2019) Resmi Belgede Sahtecilik Suçu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Göksu, M., (2011) Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Gözel, A., (2015) Belgede Sahtecilik Suçlarının Konusu Olarak Belge ve Elektronik Belge. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt;5, Sayı;1, s;143-201.
- Güngör, D., (2010) Resmî Belgelerde Sahtecilik Suçu. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kaylan, K., Kamu Güvenine Karşı Suçlar. www.ceza-bb.adalet.gov.tr. (22.03.2020).
- Keser, S., (2016) Medenî Yargılama Hukukunda Delil Başlangıcı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Koca, M. ve Üzülmez İ. (2020) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. 7. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Malkoç, İ., (1990) Sahtecilik Suçları ve Mala Karşı Suçlar. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özbek, V. Ö., Doğan, K., Bacaksız, P., ve Tepe, İ., (2017) Ceza Genel Hukuku Temel Bilgiler. 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özgenç, İ., (2021) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Pancaroglu, B., (2019) Bilişim Sistemlerindeki Veriler Bağlamında Belgede Sahtecilik Suçu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacıbayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Soyaslan, D., (2010) Ceza Hukuku Özel Hükümler. 8. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Taşdemir, K., (2013) Belgelerde Sahtecilik Suçları. Ankara: Ütopya Grafik.
- Tezcan, D., Erdem, M. R. ve Önok, R. M., (2018) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. 16. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Toroslu, N., (2018) Ceza Hukuku Özel Kısım. 9. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi.

Turan, T. Y., (2019) Resmî Belge Hükümündeki Belgelerde Sahtecilik Suçu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Erzurum.

Türkçe Sözlük, (2011) Haz.: Şükrü Haluk Akalın. 11. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu

Yüksektepe, M. A., (2018) Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri ve Yargıtay İlamları ile Belgede Sahtecilik Suçları. İstanbul: Aristo Yayınevi.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.tbmm.gov.tr

www.lexpera.com.tr

www.mevzuat.gov.tr

www.turkhukuk sitesi.com

www.yargitay.gov.tr